

WSOY

Nick Hornby

Olet tässä

»Hurmaava, hauska, koskettava ja osuva.»

– *The Boston Globe*

Nick Hornby

Olet tässä

Suomentanut Irmeli Ruuska

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Mottokatkelman Michael Youngin kirjasta *Meritokratian nousu* on suomentanut Liisa Voionmaa.
Katkelman Shakespearen näytelmästä *Miten haluatte* s. 254 on suomentanut Paavo Cajander.

Englanninkielinen alkuteos
Just Like You

COPYRIGHT © 2020, NICK HORNBY

SUOMENKIELINEN LAITOS © IRMELI RUUSKA JA WSOY 2022

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

ISBN 978-951-0-47488-4

PAINETTU EU:SSA

Mangertonille, nuorelle ja vanhalle

*"Arvioimme ihmisiä heidän älynsä, koulutuksensa,
ammattinsa ja vaikutusvaltansa mukaan.
Mutta jos arvioisimme heitä myös heidän ystävällisyytensä,
rohkeutensa, mielikuvituksensa, herkkyytensä,
myötätuntonsa ja anteliaisuutensa mukaan, luokkia ei olisi olemassa.
Kuka silloin uskaltaisi sanoa, että joku tiedemies on parempi kuin
vahtimestari, joka on hyvä isä lapsilleen, tai että virkamies,
joka on osoittanut kyvykkyytensä hankkiessaan itselleen ansiomerkkejä, on parempi
kuin kuorma-auton kuljettaja, joka on perehtynyt ruusujen kasvattamiseen?"*

MICHAEL YOUNG: MERITOKRATIAN NOUSU

ENSIMMÄINEN OSA

Kevät 2016

1

MITEN SITÄ OSAISI sanoa yhtään varmasti, mitä inhoaa eniten maailmassa? Kai vastaus riippui siitä, miten lähellä inhottu juttu oli jollain tietyllä hetkellä ihmisen elämässä, siitä, tekikö, kuunteliko tai söikö sitä parhaillaan. Lucy inhosi Agatha Christien opettamista lukiokursseilla, hän inhosi jokaista konservatiivista opetusministeriä, hän inhosi nuoremman poikansa trumpetinsoittoharjoitusten kuuntelua, hän inhosi maksaruokia, veren näkemistä, tosi-tv-ohjelmia, grime-musiikkia ja kaikkia tavanomaisia abstrakteja asioita – globaalia köyhyyttä, sotaa, pandemioita, maapalloa uhkaavaa kuolemaa ja niin edelleen. Mutta ne abstraktit jutut eivät tapahtuneet hänelle, mitä nyt maapalloa uhkaava kuolema, ja sekin oli vasta uhka. Hänellä oli varaa jättää ne vähemmälle pohdinnalle. Juuri nyt, kello 11.15 kylmänä lauantaiamuna, hän inhosi eniten maailmassa lihakaupan edessä jonotusta ja sitä, että joutui kuuntelemaan Emma Bakerin paasausta seksistä.

Hän oli yrittänyt jo jonkin aikaa irtautua Emman vaikutuspiiristä, mutta irtautuminen oli hidasta ja kestäisi, hän tuumi synkästi, vielä neljä viisi vuotta. He olivat tutustuneet silloin kun heidän lapsensa olivat pieniä ja kävivät samassa leikkiryhmässä; päivällisiä tarjottiin vuoron perään, yhä uudestaan. Silloin lapset vielä olivat suurin piirtein samanlaisia. Oikeastaan heille ei ollut vielä kehittynyt persoonallisuutta, eivätkä heidän vanhempansa

olleet vielä päättäneet, millaisia ihmisiä heistä tulisi. Emma ja hänen miehensä olivat valinneet omilleen yksityisen alakoulun, ja sen suorana seurauksena oli, että Lucyn pojat pitivät heitä sietämättöminä. Lopulta sosiaalinen kanssakäyminen loppui, mutta minkäpä sille voi, että asui jonkun lähellä ja kävi ostoksilla samoissa paikoissa.

Hän inhosi etenkin yhtä jonotuksen vaihetta: sitä, jossa seistiin vielä ulkosalla, talvella kiinni pidetyn oven edessä, ja yritettiin päättää, oliko puodissa tilaa vai ei. Jos meni sisään liian aikaisin, joutui ahtautumaan jotakuta vasten ja oli vaarassa saada osakseen etuilijalle tarkoitettuja närkästyneitä ilmeitä, jos taas liian myöhään, joku jäljessä tulija vertauskuvallisesti tööttäili arkailijalle. Esitti lempeän vihjauksen: ”Haluaisitko...” tai: ”Nyt sinne taitaa mahtua.” Sellaista se oli: hidastelua risteyksessä, jossa vaadittiin hyökkäävyyttä. Hän ei tosin välittänyt, vaikka hänelle tööttäiltiinkin autolla ajaessa. Lasi ja metalli erottivat hänet muista kuskeista, ja he katosivat yhdessä vilauksessa eikä heitä näkynyt sen koommin. Nämä ihmiset olivat hänen naapureitaan. Hän joutui sietämään heidän tuuppimistaan ja paheksuntaansa joka lauantai. Totta kai hän voisi mennä ostoksille markettiin, mutta silloin hän Pettäisi Lähikaupat.

Sitä paitsi lihakauppa oli kerta kaikkiaan hyvä, joten hän oli halukas maksamaan vähän ekstraa. Pojat eivät syöneet kalaa eivätkä kasvisruokaa, ja hän oli päätenyt vastahakoisesti siihen, ettei halunnut heidän popsivan antibiootteja, hormoneja ja muita halvemmassa lihassa olevia aineita, jotka saattaisivat tehdä heistä jonakin päivänä itäeurooppalaisia naispainonnostajia. (Mutta jos he kaikesta huolimatta haluaisivat muuttua jonakin päivänä itäeurooppalaisiksi naispainonnostajiksi, hän hyväksyisi heidän ratkaisunsa täysin ja antaisi sille tukensa. Hän ei vain halunnut tuomita heitä sellaiseen kohtaloon.) Paul auttoi poikien lihatottumusten ylläpidossa. Hän ei kitsastellut rahan

suhteen. Hän tunsi syyllisyyttä kaikesta. Hän piti kyllä itsellään sen verran, että sillä eli hyvin, mutta antoi loput Lucylle.

Hankala sisään vai ulos -vaihe oli luultavasti vasta kymmenen minuutin päästä. Hinta ja laatu houkuttelivat Lontoon tämän esikaupungin asukkaita ostoksille, joten jonot olivat pitkiä ja jonottajien ahtauduttua sisään asiointi kesti aikansa. Emma Bakerin pakkomielle seksistä nosti päätään tässä ja nyt, ja se oli sietämätöntä.

”Arvaa mitä? Kadehdin sinua”, hän sanoi.

Lucy ei vastannut. Lyhytsanaisuus oli hänen ainoa aseensa. Ulkopuolisesta se näytti kai hyödyttömältä, koska aihe oli väistämättä edessä, mutta jokainen vastausyritys johtaisi hiljittämättömään puhetulvaan.

”Harrastat seksiä ihan uuden seksikumppanin kanssa.”

Lucysta se ei tuntunut erityisen kadehdittavalta, sillä jos niin kävisi, se ei olisi kummoinenkaan saavutus. Sellainen tulevaisuudenkuvahan oli avoinna valtaosalle toimivan ruumiin omaavasta maailmasta, halusipa tilaisuuteen tarttua tai ei. Mutta Lucyn sinkkuus houkutteli Emman jauhamaan yhä uudestaan samasta aiheesta. Sillä Emmalle, joka oli ollut vuosikausia naimisissa sellaisen miehen kanssa, jonka puutteita makuuhuoneessa tai missään muussakaan huoneessa hän ei yrittänyt peitellä eikä puolustella, avioero merkitsi seksiä – niin paradoksaalista ja/tai tyhmää kuin se Lucyn mielestä olikin, koska hänen tähänastisen kokemuksensa mukaan avioero tarkoitti seksittömyyttä. Toisin sanoen Lucyn sinkkuus tarjosi taustan, jolle Emma voi heijastaa loputtomat fantasiansa.

”Mitä sinä haet? Miehestä?”

Joko tosielämässä tai Lucyn pään sisällä jono oli hiljennyt.

”En mitään. En hae yhtään mitään.”

”Mitä järkeä tässä illassa sitten on?”

”Ei mitään järkeä.”

Vastaukset kertoivat vain mitättömän pienen osan tosi pitkästä tarinasta. Itse asiassa vastaukset ”en mitään”, ”en hae yhtään mitään” ja ”ei mitään järkeä” olisi voinut poimia sattumanvaraisesti jonkun tekstuaalisen taiteilijan pitkästä tarinasta tarkoituksena välittää merkitys ironisesti vastoin tarinan-kertojan tavoitetta.

”Hygieniä”, Lucy sanoi äkkiä.

”Mitä?”

”Sitä minä haen.”

”Nainen, älä nyt viitsi. Et kai sinä nyt siihen voi tyytyä.”

”Henkilökohtainen hygienia on tärkeää.”

”Etkö halua, että mies on komea? Tai hauska? Tai rikas? Tai hyvä sängyssä? Sellainen, jonka penis ei petä? Sellainen, joka antaa mielellään suuseksiä?” Joku heidän takanaan hörähti. Koska muusta jonosta ei kuulunut enää pihaustakaan, Emma oli hyvinkin saattanut aiheuttaa sen hörähdyn.

”En.”

Taas lyhyttäkin lyhyempi vastaus, joka ei kertonut koko totuutta, tai vähäisintäkään totuutta.

”No, sellaista miestä minä tavoittelisin.”

”Olen saanut kuulla Davidista ihan tarpeeksi.”

”Ainakin hän on puhdas. Tuoksuu enimmäkseen samalta kuin James Bond.”

”Siinä näet. Häneltä puuttuvat kaikki ne ominaisuudet, joita käsket minun etsiä, ja olet silti hänen kanssaan.”

Tarkemmin ajateltuna – oikeastaan se oli juolahtanut Lucylle mieleen vasta tällä viikolla – henkilökohtainen hygienia oli tärkeämpää kuin juuri mikään muu ominaisuus, jonka hän keksi. Ajatella, jos Emma pystyisikin järjestämään Lucylle jonkun mahdollisen kumppanin, jolla olisi joka ainoa kaivattu piirre ja ominaisuus – tai ainakin ne, jotka Lucy keksi tällä hetkellä, lihakaupan jonossa, kun ei edes tiennyt mitä sanoisi. Kuvitella, jos tuo ihmemies rakastaisi tuoreita kukkia ja Asghar Farhadin

leffoja, viihtyisi paremmin suurkaupungissa kuin maalla, lukisi kaunokirjallisuutta – kunnon kirjoja, ei terroristeista ja sukellusveneistä kertovia romaaneja – ja, niin, jos hän nauttisi sekä suuseksin antamisesta että vastaanottamisesta, jos hän olisi kiltti Lucyn pojille ja jos hän olisi pitkä, tumma, komea, maksukykyinen, hauska, fiksu, vapaamielinen ja piristävä.

Sitten se tyyppi tulee ja kiidättää Lucyn päivälliselle johonkin rauhalliseen, tyylikkääseen muotiravintolaan, ja Lucy huomaa heti paikalla, että mies haisee kamalalta. No, se olisi lorun loppu, eikö vain? Millään muulla ei olisi kerrassaan mitään väliä. Kaikki tyssäisi huonoon henkilökohtaiseen hygieniaan. Sama päti töykeyteen, vastenmielisiin rotukäsityksiin ja rikosrekisterimerkintöihin – tai jopa pelkkiin huhuihin – perheväkivallasta. Niin, ja alkoholi- ja huumeriippuvuuteen, vaikka se nyt oli sanomattakin selvää kaiken tapahtuneen jälkeen. Avainasemassa olevien kiellettyjen asioiden puuttuminen oli paljon tärkeämpää kuin myönteiset puolet.

Lucy pani synkkänä merkkeille, että he lähestyivät loppurutistusta. Hän näki, että sisällä vallitsi kaaos. Siellä oli tuplajono, jonka häntäpäätä oli nyt liikkeen perällä, joten kysymys ei ollut vain oven sisäpuolelle mahtumisesta. Heti oven takana seisoivat ne, jotka olivat jonon *keskivaiheilla*, käärmeen U-mutkassa, ja päästäkseen jonon hännille täytyisi työntyä tungoksen läpi – ja tungosta se alkoi tosiaan muistuttaa pikemmin kuin jonoa –, mikä aiheuttaisi lisää stressiä sekä sekaanpuskijalle että puskeville.

”Luulen, että mahdumme sinne molemmat”, Emma sanoi.

”Hyvä jos tilaa on yhdellekään”, Lucy vastasi.

”Tule nyt.”

”Ei, antaa olla.”

”Eiköhän sinne jo mahdu”, heidän takanaan jonottava nainen sanoi.

”Sanoin juuri ystävälleni, ettei mahdu”, Lucy sanoi terävästi.

Liikkeestä ilmaantui pariskunta valkoiset muovikassit pullollaan verisiä lihakimpaleita, jotka viikossa syötyinä sairastuttaisivat molemmat vakaviin sydäntauteihin tai suolistosyöpään ja lyhentäisivät seuraavan viikon jonoa.

Emma avasi oven ja meni sisään.

”Päästit hänet jonoon”, takana seisova nainen sanoi.

Lucy oli unohtanut sen.

”Ja nyt hän on sisällä ja sinä et.”

Siinä oli jotain vertauskuvallista.

Satakaksitoista puntaa oli iso summa lihasta. Joseph mietti, yrittäisikö pariskunta pienentää laskua, jättää vaikkapa filee-
pihvit tai kylkirullat pois, mutta ei. Eikä katsekaan värähtänyt, kun hän ilmoitti loppusumman. Pyytäessään ensi kerran asiakkaalta kolminumeroista summaa Joseph oli omaksunut anteeksipyytävän ilmeen – tai oikeastaan se oli irvistys, aivan kuin hän aikoisi tuottaa sille naiselle fyysistä kipua. Mutta sikäli kuin hän ymmärsi, mitään kipua ei ilmennyt, ja lopulta hänestä tuntui kuin hän olisi jotenkin möhlinyt. Seuraavalla kerralla, kun niin kävi, hän hoiti tilanteen coolisti, mutta kaveri katsoi velvollisuudekseen selitellä – sukulaisia tulossa kylään, ei tällaiseen ollut varaa joka viikko ja niin edespäin. Eivät näiden kulmien asukkaat yläluokkaa olleet, he kulkivat farkut jalassa, eikä kukaan puhunut samalla tavalla kuin prinssi Charles, mutta rahaa heillä selvästi oli, ja joskus se tuntui aiheuttavan pientä kiusaantuneisuutta. Oikeastaan Joseph ei välittänyt paskaakaan. Hän halusi samaa kuin hekin, ja vielä jonakin päivänä hän myös saisi sen. Vaikka hän tienasikin tässä puljussa vain satakymmenen puntaa päivässä, se ei tarkoittanut, että hän olisi inhonnut ihmisiä, jotka tuhlasivat satakaksitoista puntaa lihaan.

Enemmänkin Josephia ärsytti äänekäs blondi, joka työntyi sisään, kun kolminumeroinen pariskunta lähti. Nainen oli riesa,

ja aivan tietynlainen: joka lauantai hän yritti flirttailla Josephin kanssa. Vitsaili makkaroista ja herkkukupeesta, eikä Josephilla ollut hajuakaan, mitä hänen pitäisi vuorostaan sanoa tai tehdä, joten hän hymyili huulillaan, mutta hymy ei yltänyt muualle. Alussa Joseph oli yrittänyt välttää sen asiakkaan palvelemiselta, mutta pian hänelle selvisi, että se vain pahensi asiaa, koska nainen ei piitannut Cassiesta eikä Craigista, tai kuka hänen kanssaan nyt joutuikin asioimaan, vaan vitsaili joka tapauksessa Josephin kanssa makkaroista. Niinpä tilanne kävi mahdottoman noloksi, koska se oli noloa Josephille, hänen omalle asiakkaalleen, sille äänekkäälle naiselle ja myyjälle, joka tätä palveli. Jos Joseph ajoitti kaiken hyvin, riesa pysyi kurissa.

Hänen ei tarvinnut turvautua kikkailuun. Nainen oli hänen seuraava asiakkaansa.

”Huomenta, Joe.”

Hän ei ollut Joe. Hän oli Joseph. Niin hänen nimilapussaan luki. Mutta hiljattain nainen oli päättänyt, että halusi päästä läheisempiin väleihin.

”Mitä saisi olla?”

”Oho. Niin. Siinäpä onkin kysymys.”

Ainakin nainen ymmärsi sanoa sen hiljaa, joten ainoastaan kolme neljä henkeä aivan hänen vieressään ja takanaan kuuli. He katsoivat Josephia nähdäkseen, yhtyisikö hän leikkiin. Joseph soi äänekkäälle blondille väkinäisen hymynsä.

”Tiedän, olen tuhma”, nainen sanoi. ”Tai olisin, jos saisin pienenkin tilaisuuden. Saisinko kuusi sianliha-purjomakkaraa, kiitos? Ei mitään ohuita ranskannakkeja.”

Senkin piti olla vitsi.

”Selvä.”

Joseph etsi naiselle makkarat, sitten ulkofileetä ja sitten neljä kananrintaa. Hän huomasi, että nainen aikoi sanoa jotain omista rinnoistaan, tai rinnoista yleensä, joten hän puhui päälle.

”Cass, kävisitkö perällä sanomassa, että ulkofileetä tarvitaan lisää?”

”Lucy.”

Äänekäs blondi viittoili ystävälleen yrittäen saada tämän tulemaan tiskille, ja ystävä, pienempi, somempi, tummatukkainen nainen, huitoi kieltävästi ja ilmehti nolona. Tuntui kuin muut jonottajat olisivat avustajina elokuvassa, jossa kerrottiin naisista, jotka ovat parhaat ystävät kaikista vastakohtaisuuksistaan huolimatta. ”Nähdään ulkona”, Lucy sanoi.

Äänekäs blondi pudisteli päätään tuskastuneesti, ikään kuin se, että ystävä kieltäytyi työntymästä tungoksen läpi, jotta pääsisi palveltavaksi silloin kun ei ollut hänen vuoronsa, olisi hullua ja sama hulluus näkyisi kaikilla muillakin elämän alueilla.

”Jotkut sitten ovat auttamattomia tapauksia”, nainen totesi naputellessaan tunnuslukua ja katsoi Josephia. Joseph yritti hillitä puistatuksensa.

”Voisin vaikka syödä hänet suihin”, Emma sanoi, kun he molemmat olivat ulkona.

”Kenet?”

”Joen. Sen minua palvelleen pojan.”

”Ei hän kyllä näyttänyt siltä kuin haluaisi tulla syödyksi.”

”Hän ei tiedä, miten minä hänet kokkaisin.”

Lucy ei ollut varma, toimiko vertaus. Tuskinpa tieto siitä, miten tulisi kokatuksi, tekisi ahmituksi joutumisen mielikuvaa yhtään houkuttelevammaksi.

”Eikö hän muistutakin jotakuta? Jotain seksikästä filmitähteä tai laulajaa?”

”Ehkä.”

”Ihan varmasti muistuttaa.”

Lucy tiesi Emman kohderyhmän, eikä se ollut laaja. Emmalle oli tullut tietysti mieleen Idris Elba nuorena, tai ehkä nuori Will Smith.

”Denzel Washington nuorena”, Emma sanoi. ”Eikö vain?”

”Ei”, Lucy sanoi. ”Mutta ymmärrän kyllä, että niistä kolmista mustista kasvoista, jotka sinulla on muistilokeroissasi, Denzel Washingtonin kasvoissa on eniten samaa.”

”Vai kolmista, ei se nyt siihen jää. Valitsin sen, joka näyttää tosiaan samalta.”

Emma toimi silloin tällöin sisustussuunnittelijana freelance-pohjalta, ja Lucy olisi kyllä ihmetellyt, jos tällä olisi ollut yhtään mustaa asiakasta. Emmalta puuttui mielenkiinto kaikkeen sellaiseen, mikä olisi voinut tarjota vertailupohjaa – kuten kiinnostus urheilua, musiikkia, kirjoja ja jopa politiikkaa kohtaan. Lucy oli keskustellut oppilaiden ja kollegoiden kanssa niin usein, että ymmärsi, miten kipeitä nämä jutut olivat, mutta miten asian olisi voinut ottaa edes puheeksi Emman tapaisen sokean ja ajattelemattoman ihmisen kanssa? Niinpä hän ei ottanut eikä ottaisi.

He kävelivät kotiin yhtä matkaa. Emma asui vähän kauempana, kahden korttelin päässä, yhdessä isoista taloista alempana rinteellä. Joskus he olivat olleet naapureita, mutta eron jälkeen Lucyn talo oli myyty ja hän oli muuttanut poikien kanssa pienempään.

”Ovatko pojat viikonlopun Paulilla?”

”Ovat.”

”Eli jos kaikki menee illalla hyvin...”

”En aio maata kenenkään kanssa tänä iltana.”

”Ei sitä ikinä tiedä.”

”Oletko sinä ollut koskaan uskonon Davidille?”

”Lucy! Johan nyt!”

”Mitä?”

”Ei tuollaista voi kysyä!”

”Miksei voi?”

”Se on yksityisasia.”

Lucy tiesi, että Emma ei vain halunnut paljastaa olleensa täysin uskollinen aviomiehelleen koko naimisissaolonsa ajan. Se

oli hänen sisimpänsä synkkä salaisuus: vaikka hän puhui jonkun syömisestä ja herkkukupeesta, hän ei ollut ikinä tehnyt eikä teikikään mitään. Niin, se oli sääliä, mutta totta puhuen Emma oli vain masentunut, yksinäinen aviovaimo, joka ei halunnut luopua ajatuksesta, että joku nuori mies tahtoi naida häntä. Ja mitä pahaa siinä oikeastaan oli? Mitä tahansa, minkä avulla jaksoi eteenpäin.

”Miksi minun seksielämäni on sallittu puheenaihe mutta sinun ei?”

”Siksi, että olet sinkku.”

”Sinkuillakin on oikeus sukupuolielämän suojaan.”

”Mutta sinä tunnet Davidin.”

”Pitäisin suuni kiinni.”

”En minä sitä tarkoita.”

”Olet siis ollut uskoton.”

”Vaihdetaan puheenaihetta.”

Ja niin Emman kunnia pelastui.

Lucy nautti lauantai-iltapäivien uudesta rauhasta. Talvella, kun oli liian sateista pelata kavereiden kanssa futista leikkikentällä, toinen pojista katsoi, miten ihmiset katsoivat futista tulosohjelmassa, samalla kun kuunteli grime-musiikkia ja pelasi puhelimellaan, ja toinen pelasi Xboxilla FIFAa ja karjui kavereilleen kuulokkeiden kautta. Siinä oli paljon erilaista melua, jota Lucy ei olisi halunnut kuulla. Nyt kun pojat viettivät lauantait Paulin kanssa, hän voi lukea, ratkoa ristikoita, kuunnella musiikkia, joka olisi saanut pojat tuhahtelemaan raivoissaan (Mozart) tai huvittuneina (Carole King). Hän ei vain pitänyt alkuilloista. Perheen koti, sellainenkin, joka oli käytännön pakosta kutistunut, kuului perheelle, ja kello seitsemän hiljaisuus tuntui epäonnistumiselta. Se ei ollut hänen epäonnistumistaan, ei ainakaan hänen mielestään, mutta sama se, kenen tiliin sen pani.

Ja tänä iltana ei tarvinnut edes laittaa ruokaa. Ruoanlaitto oli tehtävä, jonka tärkeyttä hän ei ollut tajunnut ennen näitä yksinäisiä lauantaita. Ruoanlaitto erotti illan iltapäivästä – se oli välimerkki, esti päivän pitkää virkettä kompastumasta jalkoihinsa ja menemästä sekaisin. Eli mitä nyt, kun ei tarvinnutkaan keittää pastaa ja silputa sipulia? Hän ei suostunut olemaan niitä naisia, jotka käyttivät treffeille lähtöä edeltävän ajan vaatteiden sovitteluun makuuhuoneessa. Elokuviissa ne sessiot esitettiin aina koosteina, ja ehkä hänkin sovittaisi puvustonsa jokaisen ripaleen, jos vaatteiden vaihtoon ei kuuluisi jossain vaiheessa rii-suuntuminen, jos ne vain ilmaantuisivat päälle kuin taikaiskusta ja taustalla soisi jokin uusista huomisista kertova biisi.

Oli miten oli, ulkonäköön panostaminen antaisi illalle ansio-tonta painokkuutta ja tärkeyttä. Hän ei tuntenut sitä miestä, eikä tämä kuulostanut kovin jännittävältä. Mies oli nimeltään Ted ja toimi kustannusalalla. Jos Ted edusti uutta huomista, yhtä hyvin tässä voisi pysyä sängyssä maanantaihin asti. Ehkä Lucy ei edes vaihtaisi vaatteita. Hän näytti mielestään aivan edustuskelpoiselta. Jos Ted ei pitäisi naisista, jotka tulivat treffeille farkut jalassa ja T-paita päällä, painukoon hittoon. Mutta ehkä sitä voisi vaihtaa ylleen kunnon puseron. Lucy katsoi sanaristikkoo. ”Vaakaan kaikki ratkaisut viittaavat teemaan, joka on muuten määrittelemätön.” Hienoa. Täytyi selvittää teema, ennen kuin ratkaisut löytyivät, ja täytyi löytää ratkaisut, ennen kuin teema selvisi. Kuin suoraan hänen elämästään. Hän avasikin television.

He hymyilivät toisilleen.

”No niin.”

”No niin.”

Juomatilaukset oli hoidettu, ja nyt he olivat tutkivinaan ruokalistaa. Ted oli viitisen vuotta vanhempi kuin Lucy, eikä hän ollut vastenmielinen eikä komea. Hän oli kaljuuntunut, mutta sen kanssa sinut, joten jäljellä olevat hiukset oli ajeltu

siististi mutta ei aggressiivisesti. Silmänympärysrypyt osoittivat, että hän hymyili paljon, ja hampaat olivat suorat ja valkoiset. Ainoastaan paita, joka valitettavasti oli sekä musta että kukukas, sai hälytyskellot soimaan, mutta näytti kuin se olisi saatettu ostaa nimenomaan tätä tilaisuutta varten. Siinä tapauksessa se oli sekä suloista että surullista. Kaiken kaikkiaan Ted näytti juuri sellaiselta mieheltä, jonka voi odottaakin tapaavansa yhteisen ystävän järjestämällä sokkotreffeillä: miellyttävältä, satutetulta, harmittomalta, joltakulta joka uskoi sokeasti, että uusi nainen pystyisi pelastamaan hänet yksinäisyydestä. Lucy mietti, ajatteliko Ted ehkä samoin hänestä, mutta hän ei uskonut huokuvansa samanlaista melankoliaa. Ehkä se oli itsepetosta. Hän tajusi hetkessä, ettei toisia treffejä tulisi.

”Kumpi ensin?”

Kumpi ensin? Luoja sentään. Kuin oltaisiin menossa vessaan, jonne mahtui vain yksi kerrallaan. Sinä ensin, Lucyn teki mieli sanoa. Miesten puolelle ei ole koskaan jonoa. Mutta eihän täällä vitsailemassa oltu vaan ottamassa selvää, kestäisivätkö he harkita jonkinlaista surullista korvikesuhdetta, ja sitä varten tarinat – tarinat tuskasta, menetyksestä, väärinkohtelusta ja vääryyksistä – täytyi hoitaa pois alta. Lucy näki Tedin tappiomielialasta, ettei väärintekijä ollut hän.

”Sinä ensin.”

”No niin. Minä olen Ted. Senhän jo tiesitkin. Ja olen Natashan ystäviä.”

Ted elehti Lucyyn päin, heilautti suurellisesti kättään kuin pyytäen Lucyä ottamaan suosionosoitukset vastaan. Sen oli määrä osoittaa, että myös Lucy oli Natashan ystäviä, minkä vuoksi he ylipäänsä olivat täällä muka tutkimassa yhdessä ruokalistaa.

”Minulla on kaksi tyttöä, Holly ja Marcie, kolmentoista ja yhdentoista ikäiset, ja olen vahvasti mukana heidän elämässään, mutta en enää heidän äitinsä elämässä.”

”Mukava kuulla.”

”Voi”, Ted sanoi. ”Ei. En tiedä, mitä Natasha on sinulle ker-
tonut, mutta Amy ei ole huono ihminen. Siis onhan hän tehnyt
virheitä, mutta ...”

”Anteeksi”, Lucy sanoi. ”Se oli tyhmä vitsi.”

”Nyt en ymmärrä.”

”No, jos olisitte yhä yhdessä, sinun ei todellakaan pitäisi olla
sokkotreffeillä.”

Ted osoitti Lucya sormellaan. Lucy oli tavannut hänet vasta
viisi minuuttia sitten, ja nyt oli jo nähty suurellinen kädenle
ja sormella osoittaminen. Tedistä tulisi hyvä liikenteenohjaaja,
mutta Lucy ei välttämättä hakenut sellaista kumppanikseen.

”Ahaa. Aivan. Olisihan se hassua. Siis outoa.”

”Minun vitsini oli kyllä tarkoitettu hassuksi haha-mielessä.”

”Ei, ei. Hyvä vitsihän se oli. Mutta jos toimisın tosiaan niin,
se olisi hassua ’outo’-merkityksessä.”

”Saanko kysyä, mitä tapahtui?”

”Ai Amyn kanssa?”

”Niin.”

Ted kohautti harteitaan.

”Hän tapasi toisen.”

”Ahaa.”

Tedin olankohautus ei ollut hyväksynnän merkki. Se oli
varovaisen huoleton keino peittää akuutti ja vielä sulattamaton
tuska.

”En tiedä. Tangoon tarvitaan kaksi”, Ted sanoi.

”No. Kaksihan heitä oli. Vaimosi ja se toinen.”

”En tarkoittanut sitä. Siis sitä toista.”

”Tangositko sinäkin?”

Ei Ted kyllä sentyyppiseltä näyttänyt, mutta mistäpä sen
tiesi?

”En! En, jos tarkoitat tangoamisella ... Mitä sinä sillä tar-
koitat?”

”Kai minä kysyin, tarvittiinko siihen tangoon neljä osapuolta?”

”Neljä? Miten tässä neljään on päädytty?”

”Sinä ja joku toinen.”

”Ai. Ei. Hyvä luoja, ei. Ei.”

”No miten te sitten tangositte?”

”Kunpa en olisi puhunut mistään tangosta.”

”Lopetetaan.”

”Yritin kai sanoa, että jos elää vakaassa, onnellisessa avio-
liitossa, mukaan ei mahdu muita.”

”Ahaa, olet niitä ihmisiä.”

”Onko se huono asia? Olemmeko *me* huonoja?”

Ehkä Lucy oli vaikuttanut liian murskaavalta.

”Ei, ei. En tarkoittanut, että huono. Tarkoitin vain, että ...
joskus sitä voi ajatella liikaa.”

”Niinkö? Voiko ihminen ajatella liikaa?”

Ei tietenkään. Jotenkin Tedin yletön pohdinta oli vain kei-
kahtanut liialliseksi tunteiluksi ja itsesääliksi.

”Siis enhän minä tiedä, miten onneton vaimosi oli.”

”En tiennyt minäkään.”

”Joten tuskin hän olikaan niin onneton.”

”Mistä sinä sen tiedät?”

”Vaikutat kohtuullisen herkkävaistoiselta tyypiltä. Olisit
kyllä huomannut. Luultavasti hän oli vain keskivertoihminen.
Ei onnellinen eikä onneton. Kuten valtaosa ihmisistä.”

Lucy ei tiennyt mitä puhui, mutta hän alkoi huomata, että
sokkotreffeissä, etenkin tulevaa suhdetta lupaillemattomissa
epäonnistuneissa treffeissä, oli puolensa. Voi heitellä mieli-
piteitä aivan lonkalta ja pyytämättä ja olla niin nenäkäs kuin
tahtoi. Lucyn teki usein mieli mennä kysymään ventovierailta
ihmisiltä – vaikka joltain yllättävää kirjaa lukevalta tyypiltä, kän-
nykkänsä kyynelehtivältä nuorelta naiselta tai pitkäraistaiselta
valkoiselta polkupyörälähetiltä –, mikä oli homman nimi. Ihan
noin vain. ”Mikä on homman nimi?”

No, jos ei ollut huolissaan kumppanin löytämisestä, siitä, että saisi elämäntoverin, seksiseuraa tai edes tenniskaverin, voi istua näin pöydän ääressä Tedin tapaisen miehen kanssa ja kysyä, mikä oli homman nimi, eikä mies voinut sanoa, että huolehdi vain omista asioistasi, koska kursailut pois, hehän olivat täällä päästäkseen jahdin makuun. Vielä äskettäin Lucy oli luullut sen sanonnan liittyvän vain metsästykseseen ja olleen käytössä satoja vuosia. Mutta yhtenä hiljaisena lauantai-iltapäivänä ratkaistuaan sanaristikon hän oli googlannut tuon fraasin ja tiesi nyt, että sanontaa oli käytetty myös elokuvahistorian alkuvaiheessa ja että sen merkitys oli suurin piirtein kirjaimellinen: päästä jännittävään kohtaan mahdollisimman äkkiä. Tuskinpa sanonnan keksijät olivat osanneet kuvitella, että sillä kuvailtaisiin sitä hetkeä, kun kaksi eronnutta ihmistä puhuu ruoan ääressä pettymyksestään ja yliherkkyydestään. Mutta niinhän elämä meni. Lucy oli neljäkymmentäkaksivuotias ja tuskin hankkiutuisi enää ikinä tilanteeseen, jossa hänet oli köytetty kiskoihin veturin syöksyessä kohti. Hän oli kokenut sen Paulin kanssa.

”Niin minäkin ajattelin”, Ted sanoi. ”Ajattelin, että hän oli ääripäiden väliltä.”

”No, kun ihminen on jostain siltä väliltä, kolmannelle osapuolelle on aina tilaa.”

”Eipä tullut mieleen. Eli sinun mielestäsi minun olisi pitänyt varoa sitä?”

”Ei. Ei keskinkertaisuutta voi varoa. Jutun pointtihan on juuri siinä. Jos jokainen keskiverto-onnellinen karkaisi muiden matkaan, kukaan ei pysyisi naimisissa viittä minuuttia.”

Lucy mietti, oliko pariskunnan seksielämä sujunut hyvin, ja muisti sitten olevansa ensitreffeillä ja ettei toisia tulisi. Hän voisi kysyä mitä tahansa.

”Sujuiko seksi hyvin? Oliko se... säännöllistä?”

”Amy oli puoleensavetävä. Tai on. Houkuttelevampi kuin minä. Valitsin kai itseäni paremman vaimon.”

”Nyt en taida ymmärtää.”

”Luulen, että minulla on jossain kuva.”

Ted alkoi penkoa takkinsa taskusta puhelinta.

”Ei, ei, ymmärrän kyllä, mitä puoleensavetävä tarkoittaa. En vain ymmärrä, miten se liittyy seksiin.”

”Tunsin aina oloni vähän uhatuksi.”

Lucylla ei ollut aavistustakaan, mitä Ted tarkoitti tai miten se liittyi keskustelunaiheeseen, mutta hänen tiedonhalunsa rajat tulivat vastaan.

”Ja nyt sinä siis etsit jotakuta arkista.”

”Tiedän, että se kuulostaa oudolta, mutta kyllä. Ja olinkin vähän pettynyt, kun näin sinun astuvan sisään. Anteeksi. Kun on saanut kerran selkäänsä, sitä muuttuu araksi.”

”Olet aika hyvä suustasi, tiedätkö?”

Ted nauroi.

”Sinun vuorosi.”

”Voi tavaton. Joko nyt?”

”Ikävä kyllä.”

”Lucy, Natashan ystävä. Minulla on kaksi poikaa, Dylan ja Al, kymmenen ja kahdeksan ikäiset. Olen hyvin, hyvin vahvasti kiinni heidän elämässään, ehkä vahvemmin kuin tahdonkaan. En ole enää heidän isänsä kanssa.”

”Ja olet siis äidinkielen opettaja.”

”Olen. Ainevastaava Park Roadin koulussa.”

”Harkitsimme sitä tytöille.”

”Ja havaitsitte sen puutteelliseksi?”

”Ei. Se teki hyvän vaikutuksen. Mutta Amy halusi heille saman kuin hänellä itsellään oli ollut.”

”Yksityiskoulun.”

”No, niin. Tai ei nyt pelkästään sitä. Pienemmät luokkakoot, enemmän porukkaa...”

”Pienemmät luokkakoot ja enemmän porukkaa? Onpa koulu.”

”Ei, ei. Enemmän porukkaa, joka ...”

Monet Lucyn tuttavat panivat lapsensa yksityiskouluun ja onnistuivat aina sekoamaan sanoissaan, kun he perustelivat ratkaisuaan. Yleensä syihin kuului jokin vaikeus, hädin tuskin ymmärrettävä herkkyyys, joka esti lasta käymästä paikallista peruskoulua, joten vaikka vanhemmat olisivatkin mielellään panneet lapsen lähikouluun, se ei vain tässä tapauksessa onnistunut ujuden, toteamatta jääneen lukihäiriön tai poikkeuksellisen lahjakkuuden vuoksi, jota täytyi tutkailla ja vaalia tavalla, johon julkinen koulu ei pystynyt. Lucy päätti harrastaa seksiä ensimmäisen isän kanssa, joka toteaisi vain, että et kai helvetissä pilaile? Se kouluhan on täynnä psykopaatteja, gangstereita, penskoja, jotka eivät puhu englantia, opettajia, jotka eivät puhu englantia, kaksitoistavuotiaita, jotka löyhkäävät pilveltä, yksitoistavuotiaita, jotka pieksävät tyttäreni vain siksi, että hän lukee ruokavälitunnilla Platonia.

”Enemmän porukkaa, joka on ...”

”Samanlaista kuin he?”

Ted katsoi Lucyä kiitollisena.

”Niin kai. Bluebellissä on kyllä paljon aasialaistyttyjä. Kii-nalaisia ja intialaisia. Joten ei se ole ...”

”Ymmärrän. Ei hätää.”

”Missä koulussa sinun poikasi ovat?”

”Francis Baconissa.”

”Ai, olen kuullut siitä pelkkää hyvää.”

Ted vaikutti huojentuneelta, ikään kuin se, että pojat kävivät puolisäällistä koulua, todistaisi ettei Lucy ollut täysi ideologinen höyrypää.

”Entä miksi ... No, miksi sinä olet päätnyt tähän tilantee- seen?”

”Ai miksi olen sinkku? Eikö Natasha kertonut mitään?”

”Jotain pientä.”

”No, otsikot kertovat koko tarinan.”

”Miten miehelläsi menee nyt?”

”Ihan hyvin. Hän on kuivilla. Kuntoutuksessa, terapiassa ... Hän on tehnyt kaiken mitä hänen olisi pitänyt tehdä jo vuosia sitten.”

”Entä eikö hän halua palata yhteen?”

”Kyllä vain. Hän ei ymmärrä, mikä tässä on pulmana.”

”No, mikä sitten on?”

”Vihaan häntä.”

”Kai se voisi muuttua.”

”Enpä usko.”

Kaikki tuntuivat ajattelevan, että anteeksianto oli aivan käden ulottuvilla, tuossa noin, että Lucyn pitäisi vain nousta ja avata hana, mutta hänen jääräpäisyytensä ja katkeruutensa esti sen. Vihainen Lucy olikin, mutta mitään hanaa ei ollut. Paul oli tuhlassat heidän rahansa. Paul oli pilannut liian monta syntymäpäivää. Paul oli ämmitellyt ja akoitellut häntä liian monta kertaa. Paul oli törmännyt ruoanjakeluautoon ja tuonut kokaiinia ja huumekauppiaita taloon, jossa hänen lapsensa elivät. Lucy tuntisi Paulin lopun ikänsä ja voi kuvitella, että vielä jonakin päivänä, kunhan menneisyyden ja tulevaisuuden välissä olisi riittävästi vuosia, hänen raivonsa laantuisi. Mutta raivon laantuminen ei ollut sama asia kuin rakkaus. Ehkä Ted olisi tuntunut joistakin vastaavaa kokeneista naisista houkuttelevalta vaihtoehdolta, mutta Lucy ei kaivannut ketään, joka kohtelisi häntä kiltisti. Hän tahtoi älyllisiä virikkeitä ja seksuaalista kiihkoa, ja jos niitä ei olisi luvassa, hän ei tarvitsisi ketään.

”Natasha sanoi, että olet kova lukemaan”, Ted sanoi eikä selvästikään enää halunnut puhua vihasta.

”Niinkö? Joo.”

”Olenhan minäkin yrittänyt pöntätä jotain päähäni, mutta valehtelisin, jos väittäisin, että lukeminen on minun juttuni.”

Lucy mietti, mitä se pänttääminen oli käsittänyt. Oliko Ted lukenut The Sunday Timesin kirjallisuussivuja? Oliko hän luke-

nut yhden kirjan vai jokaisen kirjan, joka viiden viime vuoden aikana oli ilmestynyt?

”Ei se mitään.”

”Katson paljon mieluummin Netflixistä jotain kunnon sarjaa.”

Pitihän Lucy itsekin hyvistä Netflix-sarjoista. Loppuillasta selvittiin kivuttomasti. Lucy tiesi, ettei ollut enää nuori. Hän oli suurin piirtein elämänsä puolivälissä. Mutta oli kai hän sentään liian nuori tällaiseen?

»Hornby on kirjailija, joka uskaltaa olla yhtä aikaa sekä naseva, älykäs että avoimen tunteellinen.»

– *The New York Times*

Lucy on aina tehnyt kaiken niin kuin pitää. Hän tapasi aikoinaan samanikäisen miehen, jolla oli samanlainen tausta ja samat unelmat. He menivät naimisiin ja saivat lapsia. Harmi vain, että Paul ei tehnyt Lucya onnelliseksi. Nyt Lucy on 42-vuotias eronnut opettaja, jolla on kaksi lasta eikä enää hajuakaan siitä, miten elämä pitäisi elää.

Eräänä tavallisena lauantaiamuna pohjoislontolaisessa lihakaupassa Lucy kohtaa tiskin toisella puolella Josephin, eikä entiset säännöt enää päde. Joseph on parikymppinen, työväenluokkainen nuori mies, joka haaveilee DJ:n urasta eikä huoli huomisesta. Lucy ja Joseph ovat toistensa vastakohdat lähes kaikessa – ja silti kukaan ei ole koskaan tuntunut yhtä omalta.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-47488-4